

Matkalla yhdessä

*Ohjeita reppuun, kouluun
ja opettajille
romanilasten
peruskoulunkäyntiä varten*

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	3
2. VARHAISKASVATUS	4
3. ROMANILAPSI JA KOULU	5
3.1. 1.–6. luokat	5
3.2. 7.–9. luokat	6
3.3. Jatko-opinnot	7
4. SEINÄJOEN KAUPUNGIN TUKIMUODOT	8
5. YHTEYSTIETOJA	10

1. JOHDANTO

Suomen romanien koulutushistoria on varsin lyhyt romanien kiertelevän elämäntyylin vuoksi. Koska koulutukseen on liittynyt vahvasti pelko sulauttamisesta, romanit ovat ymmärtäneet koulutuksen tärkeyden vasta viime vuosikymmeninä.

Romanilasten koulunkäynnissä on Seinäjoella aikaisemmin ollut suuria ongelmia. Romanioppilaat on jouduttu sijoittamaan pienluokille ja koulukeskeytyksiä on ollut paljon. Toisen asteen koulutukseen ei juurikaan ole osallistuttu. Näistä syistä kaupunki lähti vuonna 2009 mukaan Opetushallituksen hankkeeseen, jonka tarkoituksena on tukea romanitaustaisten lasten perusopetusta. Hankkeella on kolme painopistettä:

- **romanitaustaisen oppilaan ja hänen vanhempiansa vastaanotto koulussa**
- **romanikodin ja koulun yhteistyön kehittäminen sekä suvaitsevuuden ja hyvien etnisten suhteiden edistäminen**
- **erityisesti kouluyhteisön romanivähemmistön ja valtakulttuurin yhteyksien edistäminen.**

Hankkeen avulla on saatu varsin hyviä tuloksia: Kaikki seinäjokelaiset peruskouluikäiset romanilapset käyvät koulua, ja romaninuoret ovat siirtyneet opiskelemaan toiselle asteelle ikäluokkansa tavoin.

Heini Paavola ja Mirja-Tytti Talib kirjoittavat kirjassaan Kulttuurinen moninaisuus päiväkodissa ja koulussa (2010) siitä, miten vähemmistöön kuulumisen vaikuttaa lapsen identiteettiin. Lapset tietävät, mitä muut heidän taustastaan ajattelevat. Tästä syystä olisi tärkeää, että päiväkodeissa ja kouluissa vähemmistöön kuuluville lapsille annettaisiin hyväksytyksi tulemisen kokemuksia. Ne ovat edellytys hänen omanarvontuntonsa ja itsearvostuksensa kehittymiselle.

2. VARHAISKASVATUS

Jokaisella lapsella on Suomessa oikeus varhaiskasvatukseen. Erityisen tärkeänä pidetään romanilasten osallistumista päivähoitoon, sillä se antaa lapselle hyvät kouluvalmiudet. Päivähoidossa harjoitellaan muun muassa hienomotorisia taitoja, mutta samalla lapsen ryhmässä toimimisen taidot karttuvat ja vuorovaikutustaidot saavat harjoitusta.

Romaniäiti saattaa kokea itsensä huonoksi äidiksi laittaessaan lapsensa päivähoitoon. Päivähoidon henkilökunnan onkin tärkeää tuoda esiin, miten luonnollista ja tärkeää lapsen kehityksen kannalta on päivähoitoon osallistuminen.

Siirtyessään päiväkotiin romanilapsi voi tuntea olonsa ulkopuoliseksi, jos päiväkodissa ei ole romaniaikuisia. Lapsen identiteetin ja sopeutumisen kannalta olisi tärkeää, että päiväkodissa olisi romaniaikuinen. Se ei aina tosin ole mahdollista eikä siksi mikään välttämättömyys.

On tärkeää, että varhaiskasvatuksessa luodaan hyvä kasvatuskumppanuussuhde romanikodin kanssa. Vanhempien kanssa tulee keskustella siitä, haluavatko he, että lapsen kulttuuritaustaa otetaan varhaiskasvatuksessa huomioon. Päiväkodissa romanikulttuuri saattaa näkyä esimerkiksi lapsen tavassa toimia tietyissä tilanteissa. Erityisesti puhtauteen liittyvät asiat lapsi on omaksunut mallioppimisen kautta jo kotoaan.

3. ROMANILAPSI JA KOULU

Romanilapsella on kaksoisidentiteetti: hän kokee olevansa sekä romani että suomalainen. Romanikulttuuri ei tuo lapselle minkäänlaisia erioikeuksia ja vapauksia suhteessa koulunkäyntiin. Kasvatuskumppanuus koulun ja romanikodin välillä on tärkeä. Monilla vanhemmilla saattaa olla huono koulutustausta, ja kodin tuki koulunkäyntiin, varsinkin läksyjen suhteen, saattaa sen vuoksi olla heikkoa.

Romanikulttuuri ja sen painotus on jokaisen perheen oma asia. Siksi onkin tärkeää, että koulukäynnistä ja sen vaatimuksista keskustellaan samalla kun neuvotellaan perheen toiveista romanikulttuurin huomioimisesta ja romanikulttuurin painotuksista koulunkäynnissä.

3.1. 1.–6. luokat

Romanikulttuuri ei näy ulkoisesti lapsen maailmassa alaluokkien aikana kovinkaan paljon. Romanilapset esimerkiksi pukeutuvat tavallisiin lastenvaatteisiin. Ainoa näkyvä asia voi olla, että romanikulttuuri painottaa hyviä käytöstapoja, mikä saattaa näkyä lapsen hyvänä käytöksenä.

Kotona opetetut puhtauteen liittyvät asiat saattavat myös näkyä lapsen käytöksessä. Esimerkiksi jos lapsi pudottaa lattialle leivän, vie hän romanikodissa sen roskiin. Jos vastaavaa tapahtuu koulussa, olisi tärkeää, että opettaja tietäisi lapsen toimivan kotona oppimallaan tavalla.

Opettajan on mahdollista saada lisätyövälineitä romanioppilaiden kohtaamiseen muun muassa romanitaustaiselta koulunkäynninohjaajalta. Esimerkiksi on huomattava, että romanikulttuuriin liittyvän häveliäisyyden takia vanhemmat eivät keskustele lastensa kanssa murrosikään liittyvistä asioista.

3.2. 7.–9. luokat

Peruskoulun ylemmillä luokilla ja murrosiässä romanikulttuuri alkaa näkyä romaninuoren tavassa pukeutua. Yläasteen aikana tytöt rupeavat käyttämään koulussa pitkiä hameita ja pojat pukeutuvat tummiin housuihin. Pukeutuminen ei oikeuta vapautukseen esimerkiksi liikunnasta. Vaikka tytöt eivät voi julkisesti käyttää urheiluvaatteita esimerkiksi urheilukentällä, voivat he osallistua johonkin vaihtoehtoiseen liikuntamuotoon.

Mahdollisissa kulttuuriin liittyvissä ongelmatilanteissa tai mieltä askarruttavissa kysymyksissä kannattaa ottaa yhteyttä romanitaustaiseen koulunkäynninohjaajaan Jari Stenrothiin (yhteystiedot löytyvät oppaan lopusta). Jos ongelmat liittyvät enemmän koulunkäyntiin, yhteyttä kannattaa ottaa suoraan lapsen kotiin.

Romanikielen opetuksen kohdalla lainsäädäntö on muuttunut. Romanikieltä on voitu opettaa peruskoulussa vuodesta 1995. Opetusryhmän aikaansaamiseen tarvittiin tuolloin neljä oppilasta, mutta vuodesta 2003 lähtien ryhmän perustamiseen on riittänyt kaksi oppilasta.

On todella tärkeää, että romaninuorille aloitettaisiin varhain jatko-opinnoista puhuminen, jotta heillä olisi aikaa omaksua itselleen ammatti-identiteettiä. Apuna ja esimerkkeinä tulisi käyttää romaneja, jotka ovat valmistuneet eri ammatteihin. Nämä esimerkit voivat vaikuttaa myös valtaväestön nuorten asenteisiin ja edistää siten suvaitsevaisuuskasvatusta.

Yhteistyö terveydenhoitajan kanssa on erityisesti romanioppilaan kohdalla tärkeää. Häveliäisyssyistä romaninuatori ei voi nimittäin keskustella vanhempiensa kanssa murrosikään tai seurusteluun liittyvistä asioista.

3.3. Jatko-opinnot

Romaninuorille olisi hyvä kertoa, mitä opiskelu vaatii ja millaisia uhrauksia opinnoissa menestymisen eteen joutuu tekemään. Riittävä koulukäynnin tuki on myös tärkeää. Sen avulla voidaan estää mahdolliset opiskelujen keskeytykset. Romaninuoren kohdalla on tärkeää, että hän saa kannustusta ja kokee olevansa yksi opiskelijoista romanitaustastaan huolimatta. Myös romanivanhemmille tulee kertoa, mitä opiskelu vaatii. Kun vanhemmat tietävät opiskelun vaativuudesta, osaavat he tukea nuortaan oikealla tavalla.

Juuri valmistunut sosionomi Jenita Stenroth

sosionomin ja opettajien yhteistä riemua!

4. SEINÄJOEN KAUPUNGIN TUKIMUODOT

Seinäjoen kaupungissa työskentelee koulunkäynninohjaajana romanitaustainen henkilö. Häntä tarvitaan sillanrakentajana romanikodin ja koulun välillä. Romanitaustaisen koulunkäynninohjaajan myötä romanitaustaiset lapset tuntevat olonsa kotoisemmaksi koulussa.

Romanitaustaisen oppilaan ja hänen vanhempiansa vastaanotto koulussa:

- Romanityöntekijä ottaa yhteyttä romaniperheeseen, jossa on seuraavana syksynä koulun aloittava lapsi, ja kertoo kouluun ilmoittautumisesta.
- Romanitaustainen koulunkäynninohjaaja järjestää tapaamisen peruskoulun aloittavan romanioppilaan perheen kanssa ja näin helpottaa koulunkäynnin aloitusta sekä vastaa perheen mahdollisiin kysymyksiin koulun aloittamisesta.
- Romanityöntekijä seuraa lapsen koulunkäynnin sujumista yhdessä opettajan kanssa.

Romanikodin ja koulun välistä yhteistyötä kehitetään monin toimintatavoin. Samalla edistetään sekä suvaitsevuutta että hyviä etnisiä suhteita. Esimerkiksi harrastusmahdollisuuksien lisäämiseksi oppilaille on järjestetty koulussa bändikerho, liikuntakerho ja askartelukerho. **Läksykerhon** avulla on puolestaan varmistettu, että lapset saavat tarvitsemansa avun ja tuen läksyjen tekoon.

Perhekerhon ja vanhemmille tarkoitettujen tilaisuuksien avulla romanivanhempia tuetaan kasvatustehtävässään. Tilaisuuksissa vanhemmilla on mahdollisuus keskustella asioista keskenään sekä vaihtaa kuulumisia ja kokemuksia.

Yksi romanitaustaisen koulunkäynninohjaajan tehtävistä on kouluyhteisön romanivähemmistön ja valtakulttuurin yhteyksien edistäminen. Siksi on tärkeää kertoa romanikulttuurista kaikille oppilaille. Seitsemäsluokkalaisille järjestetään erillisiä romanikulttuuri-infoja, joiden teemana on ”enemmän samanlaisia kuin erilaisia”. Silloin tuodaan esiin esimerkiksi romanitaustaisia julkisuuden henkilöitä.

5. YHTEYSTIETOJA

Lisätietoa ja apua ongelmatilanteisiin on mahdollista saada oheisten yhteystietojen kautta.

Nuoriso ja vapaa-ajan ohj., koulunkäynnin ohj./PROJEKTITYÖNTEKIJÄ

Jari Stenroth Puhelinnumero: 044- 75 41 800

Sähköposti: jari.stenroth@edu.seinajoki.fi

Koulunkäynnin ohj. Päivi Svart-Stenroth Puhelinnumero: 045 -
3221502 Sähköposti: paivi.svart-stenroth@edu.seinajoki.fi

Erityisopettaja/ hankkeen koordinaattori Hannu Syrjä

Puhelinnumero: 06-4166331

Sähköposti: hannu.syrja@edu.seinajoki.fi

Oppaan laatiminen:

Jenita Stenroth, osana ATK:n opinnäytetyötä

Romaniprojektin ohjausryhmä

Oppilaan piirtämä kuva itsestään aikuisena.

Oppilas näkee itsensä poliisin ammatissa aikuisena.

